

Thema	Duurzame materialen
Nummer	5.02

MILIEULABELS

INHOUD

Het belang van milieulabels.....	2
Een goed label?	2
Vergelijken	2
Soorten milieulabels	2
Type I: De onafhankelijke labels	3
Type II: De zelfverklaringen	5
Type III: De milieuverklaringen	5
Bronnen en meer info	6

Het belang van milieulabels

Gezonde, milieuverantwoorde en kwalitatieve materialen zijn ontzettend belangrijk wanneer je duurzaam gaat (ver)bouwen. Hoe kies je die materialen? Een milieulabel kan je daarbij helpen. Maar het aanbod labels, milieuverklaringen en evaluatietools is groot, omdat de vraag naar duurzame producten de jongste jaren ook groter is geworden. Wat is de waarde van deze milieulabels? Welke criteria worden er gehanteerd? Welk label is betrouwbaar?

Een goed label?

Een goed label is transparant. De criteria waaraan de producten moeten voldoen, zijn openbaar en gebaseerd op wetenschappelijke metingen. Ze geven een bepaalde milieu-, sociale of gezondheidsbelasting weer gedurende alle levensfasen van het product: van ontginning over productie tot afbraak. Een onafhankelijke organisatie controleert of aan alle criteria wordt voldaan. Het label heeft één duidelijk leesbaar, verstaanbaar symbool en het kan aan verschillende producten toegekend worden.

Het behalen en behouden van een dergelijk onafhankelijk label vergt een inspanning van de producenten. Je moet een kwaliteitsvol milieulabel dan ook kunnen onderscheiden van pictogrammen of reclame. Of van een label dat de producent zelf heeft ontwikkeld, want ook dan kan er twijfel zijn over de betrouwbaarheid.

Wil je een bepaald materiaal graag gebruiken? Ga na hoe duurzaam het is en toets dat af aan je eigen criteria. Welke labels draagt het materiaal? Wat betekenen ze? Wat zegt de fabrikant zelf, en klopt dit of gaat het om 'greenwashing'? Is het materiaal geschikt voor wat je ermee van plan bent? Wat is de levensduur ervan?

Vergelijken

Ga je materialen vergelijken? Doe dat dan op component- of systeemniveau. Door bijvoorbeeld een volledige wandopbouw te vergelijken, dat geeft een correcter resultaat dan wanneer je alleen het materiaal vergelijkt. Je moet immers ook weten of het materiaal juist wordt toegepast, of het demonteerbaar is, wat de mogelijkheden zijn op het einde van de levensduur en zo meer.

Er bestaan evaluatietools die je hierbij helpen, zoals [Totem](#) (Tool to Optimise the Total Environmental impact of Materials)

van OVAM. Circulariteit, demonteerbaarheid en hergebruik zijn nog niet opgenomen in TOTEM

De [NIBE-classificatie](#) (Nederlands Instituut voor Bouwecologie en Ecologie) vergelijken de milieu-impact van bouwproducten op basis van dezelfde uitgangspunten, binnen eenzelfde toepassing. De classificatie onderscheidt hiervoor zeven milieuklassen, het product met de laagste milieu-impact krijgt het label '1a - klasse 1 beste keuze'.

Soorten milieulabels

De internationale norm ISO 14020 scheidt duidelijkheid in de verschillende soorten milieulabels met richtlijnen voor de kwaliteit en gegevenscontrole. Dat maakt het mogelijk dat milieulabels die in het buitenland werden ontwikkeld, ook in ons land zijn erkend.

De milieulabels worden onderverdeeld in drie types: de onafhankelijke labels, de zelfverklaringen en de milieuverklaringen.

Type I: De onafhankelijke labels

De criteria van deze labels werden door derden vastgelegd, zoals de overheid of een private organisatie. Er is een externe controle en ze geven dus betrouwbare informatie. Je kan de labels moeilijk met elkaar vergelijken omdat ze een verschillende focus hebben. Dat kan het milieu zijn, de gezondheid, de herkomst, de kwaliteit of het sociaal karakter.

Op www.labelinfo.be vind je voor elk label de criteria terug, hoe het label is opgebouwd, wat de wet voorschrijft, wie controle uitoefent en zo meer. Het ene label hanteert strengere criteria dan het andere. Sommige labels hebben een verplicht karakter, andere zijn vrijwillig.

De belangrijkste labels voor bouwmaterialen in België:

[Cradle to cradle](#) is een label gericht op duurzame innovatie en het sluiten van materiaalkringlopen. Je vindt het terug op een zeer breed gamma van producten en materialen, waaronder textiel en bouwmaterialen. Om tot certificering te komen wordt het gehele productieproces gecontroleerd op gezondheid en herbruikbaarheid van het materiaal, het gebruik van groene energie binnen het productieproces, het watergebruik en de sociale rechtvaardigheid voor bijvoorbeeld omwonenden en medewerkers. Het label werkt met vijf niveaus: basic, bronze, silver, gold en platina. Aan hoe meer criteria het product voldoet, hoe hoger het niveau.

Het [Europees Ecolabel](#) is een Europees milieukeurmerk dat aan allerlei producten gegeven wordt die minder milieubelastend zijn dan soortgelijke producten. In de categorie bouwmaterialen vinden we: meubels, harde vloerbekledingen, verven en vernissen, grondverbetersaars, textielproducten. Het label wordt enkel toegewezen aan producten met een verminderde impact op het milieu. Er gelden ook kwaliteitseisen. Het label is verankerd in de Europese wetgeving en wordt beheerd door de Europese Commissie.

[FSC](#) (Forest Stewardship Council) is een internationaal onafhankelijk label voor ecologisch en sociaal verantwoord bosbeheer. Het label is van toepassing op hout en afgeleide producten, zoals papier, houtproducten en houten plaatmaterialen. Een FSC-label garandeert dat een product afkomstig is uit verantwoord beheerde bossen en/of van gerecycleerd materiaal. FSC een zelf vastgestelde standaard heeft waar ondernemers aan moeten voldoen voordat ze het FSC-keurmerk mogen uitdragen. Het label heeft drie varianten: FSC 100%, FSC Mix, FSC Recycled.

Je vindt een online leveranciersgids op www.ikzoekfsc.be

[PEFC](#) is eveneens een internationaal onafhankelijk label ter bevordering van duurzaam bosbeheer. Het label is van toepassing op hout en papier. PEFC toetst bestaande certificaten in landen op duurzaamheid en verbindt zijn naam aan deze keurmerken als ze aan de eisen voldoen. Het label heeft twee varianten: PEFC en PEFC gerecycleerd.

Je vindt een online leveranciersgids op www.pefc.be.

[Blauwe Engel](#) (Blauwe Engel (Der Blauer Engel) is een Duits milieukeurmerk dat wordt toegekend aan producten die in vergelijking met andere producten met eenzelfde gebruiksdoel als minder milieubelastend worden beschouwd. Deze milieuvriendelijkere producten mogen niet van mindere kwaliteit of gebruiksonvriendelijker zijn dan vergelijkbare producten. Je vindt het onder andere op meubilair en volgende bouwproducten: meubilair, bouwproducten uit overwegend oud glas of oud papier, oplosmiddelarme bitumendichtingen en lijmen, wandverven, behangpapier, lakken, vernissen, thermische isolatiematerialen, houtbehandeling, behangpapier uit recyclagemateriaal, producten uit gerecycleerd gips, lijmen voor vloerbekledingen, flexibele vloerbedekking, textiel vloerbedekking, ondervloeren, houten plaatmaterialen, materiaal voor afkitten, bezetting (plaster).

[Nordic Swan](#) is het officiële ecolabel van Noorwegen, Zweden, Finland, Denemarken en IJsland, opgericht door de Noordse Ministerraad in 1989. Producten die aan de milieucriteria voldoen, krijgen het label voor drie jaar, waarna de criteria bijgesteld kunnen worden. Het is van toepassing op onder andere volgende bouwmaterialen: spaanplaat, valse plafonds, gipsplaten, ondervloeren, muurplaten, OSB-plaat, buitenmeubilair, vensters, meubels.

[Nature Plus](#) is een onafhankelijk internationaal label voor bouwmaterialen en producten die voldoen aan de hoogste milieu- en gezondheidsvereisten en is in die zin vergelijkbaar met het bio-garantielabel voor de voedingssector. Het is het strengste label voor bouwproducten op de markt. In België wordt NaturePlus vertegenwoordigd door EOS Advies. Het is van toepassing op onder andere volgende bouwproducten: Hout-, parket- en textiel-vloeren, linoleum, dakpannen, isolatiematerialen, lakken, beitsen, wandverven, mortels en pleisters, vloerlijmen, volhouten materiaal, verlijmde houten plaatmaterialen.

Type II: De zelfverklaringen

Zoals het woord zegt: zelfverklaringen zijn verklaringen van een producent of fabrikant zelf. Meestal hebben ze slechts op één milieuaspect betrekking, waardoor je maar heel beperkte informatie krijgt. Er is geen onafhankelijke controle op deze labels en de criteria zijn vaak onduidelijk. Deze labels zijn bijgevolg dus niet 100% betrouwbaar. Daarom zoek je best zelf bijkomende, objectieve informatie als je met een product met dit label wil werken.

Type III: De milieuverklaringen

De milieuverklaringen zijn informatiefiches waarin de producent of verdeler zelf gegevens over de milieu-impact van het product verstrekt. Op een gestandaardiseerde manier, over de volledige levenscyclus, en geverifieerd door een onafhankelijke partij.

Een voorbeeld van een milieuverklaring zijn de EPD's: Environmental Product Declarations. Die geven de resultaten van volledige levenscyclusanalyses (LCA's) gedetailleerd weer. Van ontginning over transport, verwerking, gebruik en onderhoud, tot de afbraak en afvalfase. Deze informatie wordt soms aangevuld met richtlijnen, zoals welke voorzorgen je moet nemen als het over gevaarlijke producten gaat.

De milieuverklaring bevat vooral technische gegevens. Ze werd ontwikkeld als onderling communicatiemiddel tussen bedrijven, of als basis om een label te verkrijgen. Een EPD geeft geen waardeoordeel en impliceert dus niet dat het meer of minder milieuverantwoord is dan de alternatieven. Maar de EPD laat bedrijven wel toe de milieu-impact van hun producten te achterhalen op basis van concrete cijfers.

De informatie van een EPD is heel transparant, al kan de methode waarop dat gebeurt wel verschillen van land tot land. Je kan bijvoorbeeld een Duitse EPD van een bepaald product niet vergelijken met een Franse EPD van een gelijkaardig product. Er wordt aan gewerkt om dergelijke vergelijking op Europees niveau toch mogelijk te maken.

Hier vind je de Belgische EPD-databank:

www.health.belgium.be/databank-voor-milieuproductverklaringen-epd

Bronnen en meer info

- www.labelinfo.be
- www.ecobouwgids.be
- www.vibe.be
- [www.environdec.com/all about epds](http://www.environdec.com/all_about_epds)
- [Vlaamse Maatstaf voor Duurzame woningbouw
omgeving.vlaanderen.be/ecolabels-in-de-bouw](http://omgeving.vlaanderen.be/ecolabels-in-de-bouw)